

Dertigste zondag C Sir 35,15-22 2Tim 4,8...18 Lc 18,9-14

De tollenaar is een zondaar. Jezus weet goed dat de mensen waaraan Hij zijn parabel van de farizeeër en de tollenaar vertelt, het woord 'tollenaar' in verband brengen met uitbuiting en corruptie. De tollenaar is een zondaar. Ook wij zijn zondaars. Aan de rand van ons hart is er altijd de neiging om mensen en dingen, de schepping, uit te buiten en naar onze hand te zetten. We zijn corrupt voor we het weten. We zijn zondaars. De bijbelse traditie is het erover eens dat *God niet naar zondaars luistert* (Jo 9,31). *Het gebed van de zondaar vindt geen verhoring bij God. God zegent de zondaars niet* (Sir 15,20). Toch luistert God in de parabel naar het gebed van de tollenaar en niet naar dat van de farizeeër. Die laatste is toch een toonbeeld van vroomheid en ijver. Hoe kan dat? Welke boodschap wil Jezus met deze provocerende parabel overbrengen?

Hij wil zeker niet zeggen dat we moeten zondigen om verhoring te vinden. Hij bedoelt ook niet te zeggen dat zij die zich inspannen voor God, die bidden, vasten en aalmoezen geven, bij God geen gehoor vinden. God is niet ongevoelig voor het gebed van wie Hem dient met heel zijn hart, zoals de eerste lezing preciseert. De parabel maakt wel duidelijk dat God bijzonder gevoelig is voor wie vanuit zijn armoede tot Hem bidt, voor wie zich voor Hem vernedert. *“Wie zich verheft zal vernederd, maar wie zich vernedert zal verheven worden.”* De Vader van Jezus Christus is een barmhartige God, eindeloos in geduld en mededogen. Voor Hem zijn er geen groten of kleinen, geen rijken of armen, geen uitverkorenen of uitgestotenen. Hij laat zijn zon schijnen en zijn regen neerdalen over zondaars en rechtvaardigen. God ziet vooral mensen die naar zichzelf durven kijken, die weet hebben van hun zwakheid en kwalijke kanten, van hun hooghartige ambitie en hun verwaande zelfingenomenheid, en die zich daarom voor Hem vernederen. Dat doet de tollenaar in de parabel: *“O God, wees mij zondaar genadig!”* De tollenaar verdeemoedigt zich, hij staat niet op de eerste rij, hij vergelijkt zich met niemand, hij telt zijn verdiensten niet, hij staat voor God in zijn hemd, hij weent bij het besef van de onmetelijke afstand tussen zijn zondige natuur en Gods licht en liefde.

De parabel van de farizeeër en de tollenaar wordt bij Lucas onmiddellijk gevolgd door een catechese waarbij Jezus het kind centraal stelt. De mensen willen kinderen bij Jezus brengen

opdat Hij ze zou aanraken, maar de leerlingen houden ze van Hem weg. Dan zegt Jezus: *“Wie zich niet als een kind openstelt voor het Koninkrijk zal er zeker niet binnengaan. Het Rijk van God behoort toe aan wie zijn zoals zij”*. De beelden van de tollenaar en het kind schuiven als het ware over elkaar. Ze vormen samen één beeld, dat van de mens die helemaal is wie hij is, eenvoudig, arm en afhankelijk als een kind, een persoon die niet handelt om de schijn, iemand zonder list en bedrog. De farizeeën en de leerlingen vormen een tegenover: ze zijn degenen die zich beroepen op hun speciale verhouding tot God/Jezus en daardoor houden ze anderen, maar ook zichzelf, juist weg van God.

De tollenaar is in de monastieke traditie de icoon geworden van de rouwmoed, de tranen, de ‘vermorzeling van het hart’. Zijn gebed *“God, weest mij, zondaar, genadig”* vormt de basis van het latere Jezusgebed, ook ‘gebed van het hart’ genoemd. De aanroeping ‘God’ of ‘Heer’ roept de onpeilbare afgrond op van Gods Majesteit en oneindige ontferming. Deze afgrond evoceert een andere afgrond, die van de menselijke armoede en zondigheid. *Afgrond roept naar afgrond met de stem van waterstromen* (Ps 42,8). Alleen een zacht wenen kan de mens, geplaatst tussen beide afgronden, staande houden. Dit wenen ontstaat niet door een overdreven schuldgevoel, maar vanuit het besef van het eigen falen in het licht van Gods liefde.

De nederige houding van de tollenaar verwijst naar God zelf, die zich in zijn Zoon, Jezus Christus, tot het uiterst vernederd en ontledigd heeft. Daarom is Hij aangesteld tot Rechter die als enige mensen rechtvaardig oordeelt. Onze rechtvaardiging is daarom geen inspanning maar een instemming met de genade *die ons de kracht geeft stand te houden en die ons redt uit de muil van de leeuw* (2Tim 4,17). Deze genade van God moge ons allen voeren naar zijn hemels Koninkrijk. Amen.

Broeder Gueric Aerden ocsa    Abdij van Prébenoît